

Till Näringsdepartementet
n.registrator@regeringskansliet.se
n.remissor.ff@regeringskansliet.se

Datum
2017-01-31

Er ref:
N2016/06470/FF

Handläggare/Ombudsman
Dag Andersson

Fackförbundet STs remissvar på Entreprenörskap i det tjugoförsta århundradet, SOU 2016:72

I samband med att universitetet i Bologna firade sitt 900-årsjubileum 1988 antog de europeiska universiteterna den Magna Charta Universitatum som räknas som de europeiska universitetens rättighetsförklaring. I denna rättighetsförklaring kan man bland annat läsa följande:

”För att tillgodose om världens behov måste universitetens forskning och undervisning vara moraliskt och intellektuellt oberoende av alla politiska, ideologiska och ekonomiska maktgrupperingar.... Frihet i forskning och utbildning är universitetens grundläggande livsprincip. Statsmakterna och universiteterna måste inom sina respektive områden respektera detta grundläggande krav.”

Utredningens förslag i den delen som rör universitet och högskolor i utredningen går på tvärs mot dessa grundläggande principer och ska därför avvisas. Då förslagen som direkt berör universitet och högskolor återfinns i utredningens femte kapitel fokuserar vi inom Fackförbundet ST vårt yttrande på de förslag i detta kapitel som direkt hotar universitetens vetenskapliga integritet och kvalitet.

I utredningens problembeskrivning utgår man från att svensk forsknings internationella konkurrenskraft mätt som citeringar har minskat. Utredningen har dock bortsett från att lärosätenas minskade citeringsgrad kan bero på att stora forskningsresurser under senare år öronmärkts till t ex Strategiska innovationsområden (SIO). Genom etablerandet av dessa SIO slussas forskningsmedel via lärosäten till näringsliv och regioner, men de skapar inte forskningspublikationer. Det har alltså skett en överföring av medel från universiteterna till näringslivet, vilket förklarar den sjunkande citeringsgraden. Utredningen bortser alltså från detta och skyller istället detta faktum på dåligt ledarskap på lärosätena.

Utredningen föreslår att den konkurrensutsatta delen av universitets och högskolors basanslag ökar från 20 till 50 procent, som fördelas till 25 procent genom ett bibliometriskt index, till 15 procent genom externa anslag och till 10 procent genom ett samverkanskriterium. Man säger här att medel från näringslivet måste få större betydelse för universitetens och högskolornas ekonomi för att stimulera samverkansuppgiften och utgöra grunden för de 10 procent av basanslagen som fördelas efter hur väl samverkansuppgiften sköts. Som grund för fördelning av basanslag enligt samverkanskriteriet föreslås sammanställda data vad avser sådant som medel från näringslivet, inkubatorverksamhet, innovationskontor, andra campusbaserade samverkansformer där näringslivet tar en del av kostnaderna, genomslag i massmedia och medverkan i t ex offentliga utredningar. En sådan styrning av basanslagen som utredningen föreslår främjar också opportunistisk och kortsiktig forskning snarare än ökat risktagande. *Fackförbundet ST avvisar en sådan styrning från näringsliv och politik när det gäller lärosätenas basanslag, som står i direkt motsättning till ”forskningens frihet, integritet och kvalitet”.*

Utredningen föreslår vidare att kollegialt beslutsfattande avskaffas eftersom den anser att kollegial styrning försvårar och fördröjer strategiskt viktiga beslut och att avvecklande av kollegiets beslutsfunktioner är en nödvändig förutsättning för att utveckla ett professionellt ledarskap inom akademien. Utredningen motiverar sitt förslag med uppfattningar som bland annat framförts av Näringslivets forskningsberedning som förordat att man bör avskaffa personalens inflytande på lärosätena. *Detta går stick i stäv med akademiska ledningsprinciper och Fackförbundet ST avvisar förslaget därmed.*

Utredningen anser även att forskningsråden finansiering i större grad ska styras av politiska och ekonomiska intressen genom att föreslå att antalet forskningsfinansiärer minskas och att färre men större forskningsprogram med mer omfattande finansiering prioriteras, kopplat till krav på samverkan med andra aktörer. *Detta skulle innebära att inte ens forskningsråd som idag finansierar grundforskning i första hand skulle utgå från vetenskapligt kvalitet i sin forskningsfinansiering, vilket Fackförbundet ST bestämt avvisar.*

Det som tillsammans med extern styrning av basanslagen har den största inverkan på kärnverksamheten inom universitet och högskolor är tillsättningen av lärar- och forskartjänster. Här vill Entreprenörskapsutredningen förändra bedömningsgrunderna i högskoleförordningen så att erfarenhet inom forskning och innovation i andra sektorer tillmäts större betydelse vid lönesättning och vid tjänstetillsättningar av professorer och lektorer inom lärosätena. Man ser det som ett problem att en kommersiellt framgångsrik innovation inte väger lika tungt som t ex publikationer i vetenskapliga tidskrifter. Med sådana bedömningsgrunder utredningen föreslår kan man tänka sig att t ex direktörer i näringslivet skulle ha försteg till professorstjänster i ekonomi, politiker till tjänster i statsvetenskap och ledamöter i läkemedelsbolags styrelser tjänster i medicin snarare än de med omfattande vetenskaplig och pedagogisk meritering. *Enligt Fackförbundet ST hör sådana kriterier för tjänstetillsättning möjligen hemma i en företags- eller förvaltningsintern utvecklingsenhet men inte inom en akademiskt vetenskaplig institution. Däremot ser vi på positivt på ökad rörlighet och möjlighet till vetenskapligt arbete och meritering även inom institut och organisationer utanför högskolesektorn.*

Ett förslag som Fackförbundet ST anser värt att diskutera är utredningens förslag att utvidga uppdraget till svenska universitet och högskolor till att omfatta en kontinuerlig vidareutbildning av högskoleutbildade. Ett sådant uppdrag ska dock finansieras på annat sätt än genom det reguljära utbildningsanslaget.

Fackförbundet ST

Britta Lejon

Kjell Nilsson

Eu: Dag Andersson